Срба Митровић

РАЗГОВЕТ ИЛ ВРТЛОГ

886.1 – 14
СИГНАТУРА
163729

Срба Митровић

РАЗГОВЕТ ИЛ ВРТЛОГ

ШОВЕЉА

Едиција

Библиотека
ПОЕЗИЈА, ДАНАС
књига шеснаеста

Уредник
ДРАГАН ХАМОВИЋ
ЖИВОРАД НЕДЕЉКОВИЋ

163729

Срба Митровић

РАЗГОВЕТ ИЛ ВРТЛОГ

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
„СТЕФАН ПРВОВЕНЧАНИ"
КРАЉЕВО
2003

Слика на корици:
Добрила Антонијевић-Антић: „Акт”

Иди, ухвати звезду која пада,
Корен мандрагоре занеси у себи;
Све прошле године, реци, где су сада
И ко стопало Ђаволу расцепи.

Џон Дон, „Песма”

Посвећујем с чежњом потомцима

886.1-14
163729

РАЗГОВЕТ

Запахнула ме сушта прошлост
Ноћас, док беше сасвим изгубљена
У забораву, у слутњи сутрашњег дана
Утихла, неусмерена напокон
Насупрот нади, неостварена
У преосталом веровању.
Помислих, твој сам боже
Што исто о мени знаш
Све саме ситне истине, лажи,
Скривене, неизговорене
И што ме за својим леђима штитиш
Од мене самог. Бејах чисти знак бића,
Прамен зрака опојног над барицом у шуми,
Што се у ноздрвама звери шири
И пече тешко, граница њезиног поседа.
Бејаше то одлука, не више моја,
Већ прасак другарског пољупца
Што буди, иако не пружа радост
Објављене победе.

ЗИМА

Шта има да ти каже, прећути!
Но снег, кошава, кашаљ и бол у грудма
Јасније од речи говоре:
Радуј се смрти.

СЛОБОДА

Док свемогући беше свемогућ,
Бити слободан, бити немогућ,
Било је лако:
У недоглед се пружало.
А кад је ојужило,
Све што сам чинио,
Ил што сам хинио,
Било је вакуум слободе.
Тај каламбур у свету јавном,
Занемарљив, „неприхватљив", труо,
Свему те давном вукао,
А ту, као у одсјају воде,
Разоткривало се лице слободе.

Тад схватих као чудом,
Зависник ког прошлост лови,
Да примам нежно ударац нови:
Изгнаник јесам
Где год да сам!
И да сам роб библијске звери,
Уситњена монета, лажне двери,
Све блиско натруковано
Ко летњи Месец златан
Под руком, а недохватан.

ПЕТ ХАИКУА

*

Зелена капља
на жутој петунији.
Утихла буба.

*

Нагло ме буди
куцање часовника.
Хици у зору.

*

На ветру шкрипе бодље
док се котрља.
Тихо, о, јеже!

*

На длан ми слете
велика црна мува.
Цело имање.

*

Сунчевом зраку
пресекла пут — сићушна
крилата буба.

ИМЕ

Изриче се као тајна,
А у реченици чита
Као реч твога имена.
Напупила је и носи мисао
Самога заборава
Да се ту врати
Пре но се оствари.

У СЛАВУ РЕЧИ

Опадала ме читава прошлост,
Уливала наду
Да жив сам и поред греха
Радошћу сазнања,
Да један сам што нити брине
О оном што га руши
На божјем суду,
Већ док се протиње
Беспућем и трњем
Не мисли да се врне
Никаквом покајању.
Онај сам незавршен,
Онај несавршен,
Од свога будућег бића бољи,
Грешник и словослов
Што своја претура открића.

163729

ЗАДАТАК

Као утвара лутам
Одајама (давно) порушене куће,
Враћам, по задатку,
Изгубљене књиге на њихова стара места
И бринем да не пробудим
Заспале и мртве укућане.
Проћи тај пут добро познат
Није лако, с нарамком
И уз сву опрезност и страх.
Знам, знам, знам,
Део сам давног света
Који је нестао, а ипак живи
Као залудна нада
И зове ме мојим заборављеним именом
Да наставим свој пусти посао
Као роб изгубљене прошлости.
Јер прошлост
Докле год непокретна спава
Дубоко у бићу буди силу
Исконског живота
И неизбежно обећава
Славан час открића.
Таква је милолика,
Сета домишљања и среће
Која предстоји.
Чуј ме
Прашњави зраче у истој соби
Где сада боравим
Да сам толико и овде
Свој колико и вечан.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА КРАЉЕВО

УЗОРАК ГОВОРА

(сиромашна опроштајна песма)

Седео сам … бзз … гзз …
На капији … бзз … гзз … бзз …
Бзз … гзз …
Бзз … гзз … сам … бзззз …

На капији … бзз … гзз …
Сам … бзз … гзз …
Бзз … гзз … бзз …
Бзз … гзз … бзззззз …

БУЂЕЊЕ

Из ониског шимшировог грма
Крај кога стоје покојни моји сестра и брат,
Из трена у трен, равно као штап,
Израста дуга црна змија.
Удаљен пар корака,
Несвестан ледне ватре што се у мени шири,
Посматрам занемео и згрчен у страви
Како се у кржљаву траву скотрља
И промигољи хитро право према мени.
Потрчим, кривудам, бежим,
А она сваки мој покрет прати
Као да је на повоцу за мном.
Прескочих у мах живу ограду
И нађох се крај прометног асфалтног пута,
А змија доскочи такође,
Но даље, насред коловоза
И прво возило спљеска је у мрљу …

Када протутња још пар аутомобила
Пријох и угледах црни отисак, црни екран,
Згрчено болно лице, покрете усана.
Зажалих што неме речи
Не прочитах, зажалих
Што трудна људска патња
Говори узалудно.

ПУТЕВИ

Тај замршени конац сада је изгубљен. У сећању додуше још увек траје склупчан као тајно змијско гнездо. Дугачак је то, чини се бескрајан, лавиринт сложених година, али сада се примиче своме крају. Густ колоплет слоптане паучине на више места те имагинарне мапе наговештава крајеве где сам провео читаве године живота: родно село и друга места у којима службоваху моји родитељи, па градови где проводих своје дечачке и младалачке дане, па она месташца где дуже боравих током летовања и зимских ферија, места затим у која путовах по некој потреби, у некој посети, места по којима сам ходао и продужавао своју путну стазу и надао се видику даљине. А онда настају чуда новога века, танке нити простора проминутих у возовима, у аутомобилима, у авионима над океаном, над непознатим шемама градова и променљивим пејзажима, у лифтовима, на вашарима и сајмовима, на рингишпилима и панорамским точковима, у службеним собама са кривим огледалима, у биоскопима, пред екраном телевизора, пред шалтерима банака и пошта, у црквама, мошејама, музејима, у бродовима и чамцима, на стаблима воћака међ лишћем и плодовима, у скровиштима од ваздушних напада, у болницама, на плажама, на мору повремено загњурен у подводну тишину, у школама, у клупама забленут у предаваче, у библиотекама, на књижевним скуповима, на прославама разноврсних приватних и јавних догађаја, па у строју с непознатим садруговима у истој војничкој униформи. На срећу, не у рату као ратник, мада је толико ратних сукоба протутњало преко моје главе, под бомбама и на нишану непознатих стрелаца. У сну пред чудесним и тајанственим пределима мртвих, на

гробљима, на мостовима, на крововима, на стадионима, у свечаним салама, на терасама, на планинама, пред јавним споменицима, у кафанама и с новинама раширеним у парку док тражим неку неважну вест.
И тако гледах тај замршени збркани цртеж свог пута, наизглед бескрајан, како се све мање мрси и како постаје све више једна непомична тачка: једно место, једна соба, један самртнички лежај. Како тај бескрај нове непомичности гута читаво животно време и постаје мера скупног заборава.

ДВОЈНИК

Наумих да те зовем,
Но твоје сам име заборавио,
Јер вечност у теби борави:
Па се замислих
Над својом пролазношћу
Знајући два узастопна дана
Која мој живот обухватају.
Допирем до твог даха,
До мириса коже,
До куцаја жила,
Наслућујем твој лик
Који високо лебди
Као жар године,
Али твоје сам име заборавио.

Ако ме чујеш
Можда ме може бити
У сутрашњој недоумици.

НА РАСТАЈАЛИШТУ

Стајао сам занемео
И гледао како одлазиш
Мили мој брате
Заувек.
Никакве мисли,
Никакве наде,
Само празнина
Краснога неба
И бледи твој лик
Скривен у плавом.

СУГЛАСНИЦИ

Цигле су то чврсте
С печатом владара,
Променљиви знаци
Стваоца света.
Бишћу се фонеме,
Свет ода се расте
У дубоки несклад
Постојане таме.

О!

На светложутом тек окреченом зиду
Вуковог и Доситејевог музеја
Где се после векова зјапа од Деспота
Устали српска власт
И где се потом сретоше Двојица
У првом домаћем Лицеју,
Неко је крупним словима
Црним спрејом исписао:
„LJUBAV je ... O!"

Дуго сам у пролазу овај графит,
Узвик сећања, чежње, дивљења,
Узвик пунога срца, уздах,
Читао као самогласник-слово.

Али данас, уморан и горак
Од слабости и мизантропије,
Угледах голу цифру
И растужих се
Још више.

ЈЕСЕН

Прође обилност плодова,
Глад штукну дубље.
Мрзлина изједа листове,
Јече удаљене трубље.

Заспиш и ћутиш мрак
Скривен у бојама сна.
Снага те издаје, свак
Пораз би свој да зна.

ЗНАК

Свет је само контура
Твоје безобличности.
Пружаш се ко сунчев зрак
Од истока према западу
И враћаш истим путем
До мрклог мрака.

Видим тај облик;
Могао бих да га исцртам
Испод своје шаке.
Али шта може да значи
Тај несталан знак
Довршености?

БАЈЛОНИЈЕВА

Нагази те, ал ногу не диже с твоје ноге
Већ с осмехом те одсутно гледа
Као да би да каже: „Много се извињавамо!"
То су манири на градској пијаци,
Ситнина у металном тањиру на тезги.

„Миле, бре! Милутине!
Коју си годину узео земљаче?"
Заустим то у грчу док ногу повлачим,
А он се тргне
Да кантар одвагне
И већ ми лукац додаје.
Није чуо!
То је то.

ВРТЛОГ

Устао си
Последњом снагом
И с прозора гледаш
Градско пролеће:
Контејнери
На улици-паркингу
Пуни недосањане страве;
Пролазници гегају,
У обема им рукама
У најлон кесама
Недорађени отпаци.

Хукнеш као возач
Што око блока кружи
Тражећи место
Своме љубимцу.
Дабоме.

ДАВОРЈА НА ПОЉУ КОСОВУ НАД СКРИВЕНИМ ГРОБОВИМА УТАМНИЧЕНИХ ЖРТАВА

Молих домолих
Крила лабуђа,
Очи сокоље:
С виса осмотрих
Поље Косово,
Тражећ нестале
Главе Србаља.

Пусти домови,
Нигде никога.
Празне гробнице,
Само земљица,
Црна мајчица,
Чува телеса
Ћивот светачки.

Нема бојишта,
Само стратишта
А изгубљена
Као црквишта:
Кости мирују,
Живот призивљу,
Нове темеље.

Стрве бездани!
Тужна родбина,
Жене, дечица,
Глава погнутих
Вапе недужно.
Куну, наричу
Мајке и сестре.
Моје име је

Сува гранчица.
Ветар ледени
Поје тужицу,
Цвилу предака
Што не престаје.
Давор, давори!

БАШ ЧЕЛИК

Док чекам везу
Да пошаљем електронску пошту,
Рачунар пишти и стење,
Гуши се и запева
Тражећи контакт.
Да ли то Баш Челик
Заточен у бачви
Избезумљен иште воду,
Кабао воде да утоли жеђ
И ослободи се ропства?

Зла сила није само ван мене,
И ту је негде дубоко
У нежноме сопству,
Изметнута воља за моћ.

Не плачи смртниче
Ако знаш за бесмртност.
Не знаш ли,
Проговорићеш друкчије
Обраћајући се
Мени.

ЛЕТО

Када лето запали своје ватре, овај глобус засветли јаче у васионском просијавању. Блага је ноћ и титрање слично новорођенчетовом судбоносном кидању са сваким прошлим тренутком. Ломи се свеобухватни простор и време у један зрак само који до нас допире као топао талас живота. И откад то траје, и докле? Заносна мелодија светлости држи непознату коб и твој поглед и твоју напрслу наду. Залуд би било рећи нешто друго до ли захвалност тој слепој сили свијања и растурања ватрених обруча промене.

Песник, гледајући Европу, али обузет својим тлом и народношћу, пева: „Нек се овај вијек горди над свијема вјековима...” Крвав и болан век, али колико рађања, колико градитељства, колико само, на десетине и десетине близанаца, пониче у овоме народу! Сетих се и оног, слепог а видовитог песника, који је певао о самим почецима тога славнога века. Па блештавог и величанственог објављења нове писане културе у низу несравњивих открића и духовног осведочења пред историјом. Па мучног државотворства се сетих са свим психолошким и крвавим омашкама нашега менталитета. И када већ би премашено време, груну трагично шекспировско разрешење почетком новог стагнирајућег столећа. Оргије крви наставише се до самог краја. Надати се, можда залуду, да ће овај сад надолазећи век обновити изгубљено.

ДУВА!

Нити су летње спарине, нити је небо натуштено облацима, ведар је фебруарски дан и уши ми се ушиљиле и горе од мрзлине. Под скочањеним прстима све у додиру губи свој облик и не даје очекиван одговор. Хукћем у шаке које сам с муком свио у трубу, а зрнаста пара даха оде у неповрат високо. Пожури дома момче, говорим себи, а корак ми је крут и несигуран, мада ни снега, ни леда нема на плочнику. Понеки такси пројури крај мене не примећујући мој знак да ме прими, или је можда заузет? Као да сам дављеник на пучини, а крај мене промиче градска булумента и не бих рекао да је затечена овим невременом. Дува! Обична и снажна београдска кошава, ветри читав град и односи смог на рециклажу негде високо и далеко. Е па лепо је о томе писати, ал изаћи на мегдан тупој ваздушној сили с товаром наслаганих година, не, то није паметно. Журим ка првим вратима на који топао гутљај.

ДЕЛФИН

Кад дани једва приметно почну да краћају, а време се устали и утиша, негде почетком месеца јулија, могу се понекад пред зору чути удаљени крици васионске звери слични гласању делфина, учестали и напукли од бола. Старац већ зрео за лапот у скоро изумрлом селу под Старом планином, у својој празној изби будио се и крстио побожно чекајући да пође пут клисуре голом и каменитом стазом. Пуцкета сам ваздух ода се и допиру већ давно наслућени дозиви предака, или пак нерођених душа, благо одзвања вис и слути се ватрена лопта на истоку, тамо иза највиших врхова. Мислио је тај Никола, или деда Коља, како су га сви звали, да је звер туна, у пећини под Белом стеном која као да се круни за највреліјих сунчаних дана. И не помисли на речи младога уче из Топлога Дола да је све то „ђаволља кажа". Пртену сивобелу кошуљу и гаће, и горње вунене дреје више није ни скидао са себе. У паници је хлапило пресољено сирће с мало масноће од некакве љигаве свињске кожице. Оквасио би усне, устајао и крстио се дваред и триред помињући Крсту, унука попа Злогаја. Ето, дан је ту и ти си ту. Више не мораш да рачунаш да си млад. То јеси у потомцима који се изгубише.

ЦРКВА

Ушао је мало погрбљен, одевен у свечану златоткану одору од старинског броката, у лаички простор пун верника који су смирено стајали, а неколико њих у првом реду клечало је метанишући. Подиже десну руку с прстима прекрштеним у благослов и угледа одмах иза старца који клечи, свога малоумног рођака како жмирка, или можда намигује, или ко зна шта се све од њега још може очекивати? Стрпљиво пређе погледом понад свију и спусти га усусрет поверљивом бдењу братства смерних истиха провађујући првим речима службе у богобојажљиву тишину. Мило, сродник му, немо је пак мицао уснама некакву своју личну молитву, тачније — вероватно жељу, и даље се овлаш клатећи и немирним очним капцима као дајући знаке усрдног обраћања невидљивоме божанству. Пријатан звучан баритон одјекну у лађи наговештавајући милост и добру вољу која води рачуна о свему и о сваком понаособ. Запловише у свечан дан када толико тога незамисливог изгледа могуће. Гледаху више царских двери и свакоме се показа пресахло море и стаза верничког спаса. Не, не видеше један другога и не погледаше се. Он, њихов пастир, говориће им о томе нешто касније. И Мило се примири и поста део те смртне скупине тако тихе у овом тренутку. Библијске речи преливале су се у песму, у богате тонове који зацељују све прошло и ослобађају пречаге на небеским лествама.

У ВИНОГРАДУ

Врео мајски дан у винограду више шумадијског села. Колиба чатмара пуна спарине, а наш домаћин поче дугу причу, на махове и неукусну, о виноградским љубавима и писању некаквог бескрајног романа о томе и о крвавим братским сукобљавањима у Другом рату. Сместисмо се убрзо ипак у шарену хладовину ових дана обране и скоро уништене комшијске трешње. Свуда разбацано покидано лишће и понека грана, гривне црвенкасте коре са стабла ољуштене у бесу уништавалачког нагона, као и већ иструлели плодови. Пудара газде унајме тек када грожђе почне да се налива крајем лета. Сада понеко послује око гица, оно што није стигао раније да обави. Доста сасушених оцака, а и коров само што није зацарио. Ко да то окопава, кад и тако буде вина колико се о славама и свечаностима попије у кући, а продаја и откуп се свеједно не исплате. Показује нам место где је пред крај рата тајно био сахрањен непријатељски војник. Да ли? Но ипак са лажном радозналошћу као да ришкамо суху прашњаву земљу. Из заструга мезимо стари преслани сир и вучемо шљивовицу из исте флаше. Дружељубље и кад је терет чува слободу усамљеничких расплитања. Вечерас ћемо о томе причати и чудити се своме лицемерном толерантном прихватању несувислих речи и непотребних ритуала друштвених гестова како се прихвата и време каквогод да је. Огрни се на киши, а од сунца држ се хладовине колико можеш.

ДЕЦА

Нисмо лепи, ал смо глупи,
Пише нам у генима.
Химна је то пачурлије
Расклиматане, бубуљичаве,
У мазохизму спознаје
Док ређа речи тричаве,
А ту је шанса да се искорачи
Ако се свет замрачи,
Кобељање из прошлости,
Из олаке послушности:
Уместо смернога *га, га,*
Наћи своје непробуђено *Ја.*

ВРТЛОЖЕЊЕ

Вреди ли рећи
На погрешном смо путу,
Сви скупа
И свако за себе у себи,
Ако је то
Неизбежно и једино
Лице судбине
Дато и изабрано
На пречац у тишини
Пусте васионске ноћи?
И колико
То можеш знати
Баш ти
Док премишљајући
Бираш канале на телевизору?
Тако баш
Питаш се и сада
Гледајући слику летњег прозрачног неба
На десктопу
Како се поступно затамњује
Док ти дремаш
Као текст започетог ћутања.

АСТРОНАУТ

За ведрих летњих ноћи пензионисани астронаут се окреће својој љубави распростртој у недоглед сећања и маште. Граница је хоризонт који га окружује. До те границе стиже се мрачним стазама планете која тек туђу светлост упија. А изван је мапа необухватна и страствена као сам живот. Он можда само жели знати да ли је отуд дошло пегаво обележје одувек затурено у њему самоме? И ево, нашав то небо које живи и када је невидљиво, он се као Нарцис враћа себи и говори себи оне исте речи које никада до краја није разумевао. Научио их јесте, тај непрекидан ἀли не монотон звук музике сфера, ту небеску мелодију која нестаје у топлој ноћи као зрак наизглед слабашан, а ипак хитар да промиче пре него што остави свој траг. Биће је то болесног човека на измаку животне снаге, осмехнуто последњим грчем који више не исказује никакву наду.

У СНОВИМА

Стваран и неизбежан је живот твари. Иако не изгледа тако ни ти га као нико не можеш избећи. Покрећеш се, прихваташ узгредне односе, споразумеваш се с другима и са собом самим, размишљаш. Резултат је увек само један, стариш, пропадаш, нестајеш. И тада откријеш парадокс снова, живот испреплетан од стварних доживљаја и продужних дејстава твоје усплахирене душе. Држи те тај напон, даје ти и одузима животну снагу и носи те у непознати свет напоредних прича. На крају остајеш у страху сам пред чудом многобројних туђих снова и одсјаја на стварима у којима и не знајући биваш један од протагониста. Где је крај тој претворби живота у изненађујућу сликовиту причу и враћање мртвог лица преко свег познатог? Далеко си већ да би се могао вратити у било шта што би те држало. Зуриш као слепа тачка у тако исто слепу но титраву сен.

НИ ТО, НИ ТОЛИКО …

Ни то, ни толико,
Говорио сам,
А сан се вртложио
У жижи мисаоној,
Говорио сам, а речи
Сталожише се
У нејасан звек.
И шта би друго
Тај позобани грозд
Могао бити
До песма разблудна
Дивљих помисли,
До стара загонетка
Саме прошлости?

ДАГЕРОТИПИЈА

У неким ближим или даљим данима када те буде шчепало сопствено зло, шта ћеш чинити предајући се надаље незаустављивом процесу тачног времена пред вратницама отшкринутим или широм отвореним? Учећи се ћутању савладао си уједначен корак говора и реч изазовну за сва прекорачења, добујеш онај исти ритам који те носи тамо где не желиш а мораш ићи. Зар знаш шта више о томе до ли да чекаш и чекаш одлуке клизавог тла? Језик те не изводи, већ само тише уводи у шклопот времена. То није мудрост, ни та азбука коју си препознао, ни те речи светих књига које сричеш у благим баналним конотацијама, ни то време које протиче. Сад ћутиш, а то је онај говор који поступно усвајаш, невољно усвајаш. Оно што је ишчилело обухвата те и скрива иако то не желиш.

ГРАФИТ

Зидови,
Ево књига разлистаних,
Очију туђих,
Пробуђених,
Ево мог града
Расутог у слова
Што се понављају
Као мисао
Читавог доба.

ЈУТАРЊИ ЗВУЧНИ СЕНДВИЧ ЗА МАЈУ КАТУШИЋ

На пропланцима осунчаног облачја
Тај знак што поскакује,
Што титра,
Што срне пут изгубљеног блага,
Тајна првих жеља и наума
Који би да нас поведу
У благи разум љубави,
Свештеном силом
Као неисцрпна нада
Траје и утапа се
У мелодију бескраја.
И овај час,
И овај дан,
У овај трен,
У овај сан,
Уливају се као песма
Коју ти певам кад сам сам.
И ти и ја,
И ја и ти —
Тај мали свемир
Љубави —
Постоји вечно као песма
Коју ти певам кад сам сам.
Клеш-клаш светлости …
Туроб се отвара
И нови зраци извиру
Звежђем обновљене наде.

ЗА СИНТИЈУ

Кад неко благ,
Кад неко драг,
  Гледа те и при том види,
Остане траг,
Љубави праг,
  Дубоко у нутрини.

ДА!

Намислио сам да се предам
Свему што предстоји.
Зар могло је друкчије бити?
У одлуци је воља,
А вољу изгубити
Наличи поразу
Који је неизбежан.
Па можеш ли желети
Оно што не знаш шта је?
Мораш, јер део си света
Који нестаје
Скупа са сумраком
Губећи поступно лик
Врховне неправде
И постајући правда
Немоћних.
Тужне су ове речи
Колико и овај час,
Колико и твоја мисао
Да више ниси сам.

КО СУ ОВИ ЉУДИ?

Пробудим се и мислим о томе. Читаво насеље ликова, најчешће познатих из прошлог свакодневља, а међу њима и више њих, блиских. Срећем их често и као да се знамо одувек и заувек. Висока црна средовечна жена, оштрих црта лица и меког погледа; па момче ведрог лика, рекао бих да је школски друг, а није, говори ми опширно о нечем што нас обојицу брине; затим, опуштени братац, плавушан с вечитом цигаретом и спуштеним трегерима, петља нешто крај стола постављеног за свечани обед, итд. Набучим се и окренем неком познатом као да бих да се распитам о њима, а мисао ми оде низ воду нечега што је непрекидно у току. Радост и туга се мешају и очи скачу као махните пред нечим што беше доживљено рекао бих некада давно. Ништа. Зар су потребна објашњења ономе што је у току и што се не може завршити пред злокобним претњама? Будим се и говорим себи то исто што сам већ у сну рекао некоме: „Ти ниси овде, ти си неко други."

ПОНАВЉАМ СЕ,
АЛИ БИВАМ ДРУГИ

То више није сан, понављам се, али бивам неко други. У рачуну су тако и ти мајушни трену̀ци који неосетно промичу водећи те увек према изненађујућем резултату. Угодно је знати да себе сасвим не препознајеш, да си чудо расула, пропадања, расутости, али још увек са средиштем у млечној души детињства. Ипак то си ти, друкчији, иако не ухватљив у отиску обичног прста у картотеци.

ЈЕРЕС БИВСТВОВАЊА

Јеси ти песниче који ћутиш
Док ти речи пробијају опну вида
Као пејзаж непрепознат. То је крај
Обухваћен вегетацијом и небом,
Слика отровне баналности
Што се у кост упила. Књига за књигом
Палимпсест је отворених врата
Која не воде никуда. Ћути душо
Док можеш бити сама, док можеш
У се да се упијеш и видиш бога
На своме нокту подливеном крвљу.

АПАРАТ

Кад рече: „Идем!”
Беседила је нада
Обмотана око домалог
Као жути метал.
У руци беху
Три исте карте,
Добар почетак,
Али не више
Од тога. Препуштање
Обликује судбину
У долини плача,
А нове речи
Не значе друго
До ли надолазак Нила,
Нову сезону
Рађања и жетву
Седам мршавих крава.

ПОНОЋ И ОДЗИВ

„Jaoj", над главом ми звони
Јутро изгубљене бодрости,
Поспано у привиду јаве.
Уздах се поднева
Неосетно пригне,
„Ох" је тај шапат, тај расап,
То поринуће.
А вече као сан
Дâ се у неми јецај,
У сиви мрак што се шири
Нередом прашњаве собе
Као растурен сплав
На коме пловиш.

СУДБИНА

Осудише те да вечно будеш сам
У роду, у богу, у гробу,
Па иако знаш
Да ипак то ниси,
То те не спасава
Да своју испуниш судбину.
Речи су остављене
Рад саме истине времена
И замена су
Судбинском виђењу.
Слушаш их данонoћно
И понављаш,
Јер службеник си
Колико протеклог,
Толико и укупног времена.

ВАЖНО

За Казуа Танаку

Често је важно
Тек пуко претрајавање,
Па ни то понекад.
Онда, окренеш ли се прошлом
Нађеш сложене речи
И мериш односе, нијансе
И паузе које откривају
Страхоте времена,
Тако исто сложеном мером
Која као заповед извире
Из убележених слова.
Тежак задатак
Води те у непознато
И нагло откриваш
Скривену своју судбину
У врењу тачних речи,
У губитку који те чека
Заборавиш ли ко си
Драги мој
Пријатељу.

МЕЂУ СЕ СЕ ХОЋЕ ДА ПОМОРЕ, ЗЛАЋЕНИМА ДА ПОБОДУ НОЖИ ...

Ено их у свечаној дворани, ено
На пољани, на трибини, крај микрофона увек
Или крај телефона, ено говоре више но знају,
Ено их пред царским дверима у цркви,
Ено их на екрану непрестано
С улогом у проблематичном филму
О правди и неправди, о напретку,
О благу нечијем неподељеном. Ено их
Где сами пред собом клече у безумној молитви
Заклињући се лажно моћнијем ривалу
И радећи о глави сваком ко се запречи
На раскршћу. Тамо, ван сцене,
Крв лагано струји преко камена
Односећи још један живот
Аветима похлепе. Дознаће
Кад буде касно да је победа
Корак у празно, суштина те љубави
Према смрти.

ОКЕАН

За Хирошија Јамасакија

Застао си
Да видиш где си,
Примио име
И запљускујеш
Читав свет:
Од Хокаида на северу Јапана
Где правдољубивог ти оца
Заточише до смрти,
До река овдашњих
Којима као лосос
Стижеш у планине,
До предака у Војној Крајини;
Тако упозна Лавослава,
Његову попевку о погибији код Солферина,
Залудну судбину на размеђи народа
Где „брат и душман, један крај другог" гине.
Изабрао си поезију,
То језгро разума што нам је остало
Од прадедова
И слатку семенку хаикуа.
Благословени су
Преци и потомци
Који се препознају
У великој породици народа,
Ко талас пенушав на Сави
Надомак Аде
Који стиже
У наручје океана.

JAJE

„Кокошка је само начин
да јаје створи још једно јаје."
Семјуел Батлер у „Живот и обичаји"

Пошао си на пут, а себе ниси повео. Остао си као насад судбинског јајета да чекаш оно што мора бити. Но не беху ли највећи верници предодређености и најжешћи борци да остваре своје планове!? Нико не спава сном пророка, већ исцртава стазу која га води можда околним путем према непознатој реци судбине. Ако се у к'смет свакако стиже, онда је пут твоја одлука. Маши рукама и ногама, можда нећеш потонути.

ДИМ

Када бих само знао какав је то знак што слепо хрли у небо над сеоским кућама напуштеним после недавног беспоштедног окршаја! Јесу ли то душе погинулих, мрачне у својој неопозивој вери да нађу сигурно уточиште, или су мирисни трагови прошлих срећних дана у окриљу племенског живота, или је то напросто једино сведочанство узалудности самог и беспомоћног живљења сваке од толиких јединки? Измешане су изгледа све истине и све могућности као моје насумице залутале помисли. Лето брује од потајних звукова док се приближавамо оштећеним асфалтом самом насељу и порушеним чатрљама. Махалом разбацане безвредне разбуцане кућевне ствари, душеци, наћве, разваљени фрижидери и старински шпорети, отворени празни изобличени кофери и згужване гомиле прљаве одеће и запах скривених лешева људи и животиња. Ходамо као да смо у некаквом досадном провинцијском музеју који нити скрива нити открива ништа. На крају поглед се враћа праменовима дима који избијају из неистињалог живота села. Тужни пијани графити случајних победника док одлазимо губе се у сивом плаветнилу предвечерја.

МАЈКА

Прате ме речи руске песме: „Помњу, помњу, помњу ја, как менја маћ љубила, и ње раз и ње два, ана мње гаварила, синак, синак синак мој, ње хоћ па буљварам…" А ја бих баш хтео да лутам улицама и зверам наоколо без смисла и циља. Међутим, држи ме моја слабост, моје лоше здравље, овде у овој претрпаној загушљивој соби где по читав дан удишем кисеоник из челичне боце која влада и овом собом и мноме. Изађем на сат-два у шетњу и стежем у џепу са стрепњом пумпицу живодајног спреја за бронхитичаре. Хајде онда натраг дома с молитвом да лифт у кући ради. Послушах мајку али са закашњењем од много година. Ћутим и звоним на вратима која ће ми једног дана отворити надам се баш она.

МАТРОНА У ЦРКВИ

Верује се да незрели мушки
Броје своја залажења
У подножје венериног брега,
Но ево и ње у доконости
Матронског живота
Одбраја ране
Пред иконом светог Себастијана
У храму Девице мајке у М.
Кад пређе у троцифрену зону
Насмеши се помислив
На крстионицу на улазу
Где свако застане
Да прсте очисти
Светом водицом,
Па помисли
Колико је прошлост ништа
Док необуздано израња
У пусту самоћу чежње.
Насмеши се још једном
Сетив се својих помагала
И јаловог процеса
Приближавања свему
Док помно ради на себи.

БЕСКРАЈ

Све се одвија у нивоу сна. У кући сам непознатих људи, љубазних домаћина који ме скоро не примећују док лежим ушушкан у истој дневној соби где они за столом ћаскају и читам занесено неко непознато штиво. Вечерају, разговарају, крећу се по соби. Све је обично и дуго већ траје. Роман, или шта је оно што читам, има есејистичке секвенце које ме посебно занимају, говори се о улози модерне литературе у откривању нових појава у обичном, нових рефлекса психологије, о њеном утицају на младе свеже умове. Старија госпођа, главни домаћин у кући, повремено као да и мени нешто каже. Остали је с пажњом слушају као да за мене ту близу и не знају. Лагано, не остављајући књигу, извлачим се испод покривке и крећем ка вратима. Закључана су. Док се крећем натраг према лежају, губим свест и потом осећам да неко ходa преко мене не примећујући ме. То је старија госпођа. Као да ме тражи, у рукама држи моје ципеле. Чини ми се да у њој има нешто болећиво према мени. И одједном све је исто као и на почетку, мртво и непокретно. Знам да спавам, знам да то траје предуго и мислим о томе када ћу се пробудити. Лепо је и овако, али … Књига се негде изгубила и на ногама су ми ципеле иако сам у чистој белој постељи. Где сам?

СТВОРИТЕЉ СЕ СМЕШИ

На летњој киши у пољу стављам на главу пластичну кесу и лагано ходам скоро са уживањем. Ипак, гледам где бих застао да на миру посматрам ову благодет. Зелено пространство, њиве и ливаде, жбуње и једнолико ниско растиње. Тек тамо у даљини видим високо и разгранато стабло бреста и чини ми се неко људско биће у заклону. Сада грабим и мислим како ћу избећи дуге приче с том непознатом особом. Ближе сам, но више не видим никог тамо, сем ако незнанац није негде иза масивног стабла мени невидљив? Корак по корак расквашеном и блатњавом стазом већ сам ту. Сувота, а нигде никог. Сада ми се чини да сам разочаран што сам ипак сам. Овако или онако, киша већ као да стаје. Понека кап слије се низ лишће, а једна ме пољуби у десни образ. Зажмурих и видех онога што беше под стаблом, дечак у крошњи скривен. Помислих, то је он, мој отац. Прозрачни азур отварао је сву ширину божјега неба, а ја без речи кретох тамо где сам много раније наумио.

ПРОШЛОСТ

Непрекидно се обнавља
И кад се понавља,
Наводећи ме на мисао
О неуништивости живота.
Значи ли то
Да смо клонови
Који су се дочепали судбине,
Туђе судбине,
Па је сад држе за своју?
А свакодневно
Гледам тужну превару
О неизбежној смрти,
О губљењу имена и места
На непознатом стаблу
Нечије генеалогије.
Тајна остаје
Док сам овде,
А касније
Истине и тако нема.

ОДЛАЗАК

Одлазиш
Без речи
С погледом упртим
У блиску даљину
Прошлости.
Међутим,
Ни поглед,
Ни прошлост,
Нити су само твоји,
Нит можеш их више
Икако променити.

ЈЕДИНСТВО И САМОЋА

По себи
Живот је то,
Јединство и самоћа.
Када се удаљиш
Губећи себе,
Постајеш део
Незамисливе твари
Универзума.

КАФА

Седела је уз јутарњу кафу,
Бројала топле гутљаје свог безнађа,
А хладно сиво новембарско светло
Бејаше сва свежина.
Но благословено зрно
Негде дубоко у утроби
Слепо се држало наде, будило
Тихе помисли о времену
Које меша сва времена
У неизмер живота и вере.
Мислила је, ово сам још увек ја,
Говорим себи и знам
Да је то прави разговор и разбор.
Погледа талог у шољици
Па устаде и уз ведри клокот
Испра посуде и есцајг
И пође својим дужностима
Иза тешких врата на излазу.

ДАН

Многих се година исходи
Сустичу овде и подржавају,
Наговесте давно натукнуте странице
Свеобухватне књиге промена.
Неизвесно постаје извесно,
А извесно се расплињује
У врашко име судије.
Знаш ли, а још то не знаш,
Ко си, док чисто певушиш
Песму о почетку љубави?
Глас јест твој,
И друкчије не може бити,
Али је слика друга
Од оне коју видиш
Уоквирена суштом празнином.

Овде мораш стати
И вратити се изворној мелодији:
Глас јест твој
И речи попут облака
Сенче дубину сцене
У својим нејасним оквирима,
Но пуноћу слика добија
Тек када све испари
И остану само скривени
Актери у сновима,
И оно непознато
У нама самима.

БАЛКОН

Балкон насупрот мога прозора
Без иједне стварке, пуст и прљав,
Окупља једино и често голубове.
На вратима је ролетна увек спуштена,
А повремено испод мало искошене ролетне
На прозору, помоли се старачка рука
Да баци мрвице хлеба, или шта друго,
Гладним птицама.
Гледам ту допола окречену ролетну
И јато које кљуца свој хлеб насушни
И ту руку доброделницу
И мислим како застаршујуће градске сцене
Имају у себи сурову топлину
Старинских епских слика.

ШАНСЕ

Добре су шансе,
Данас бар.
Сутра — ко зна?
Кад играш непрекидно
На све или ништа
Чека те извесно
Скројена судбина,
Не *happy end.*

КРАЈ

Само *она* зна до танчина да доврши ствари тако да процес надаље бива једноставна размена материја прилагођена у свему тлу и метеоролошким приликама. Живот, један а истрошен, постаје много издвојених живота, густо разлагање и славље слично по бујању пролећу. Човек може да схвати да је само покушај материје да досегне неке коте у разуђеном планинарству сазнавања. Је л неки вис беше освојен? Тешко. Помак је невидљив од патње и пратећих гласова, па изгледа по себи и некако немогућ. Међутим, *ја* остаје. Неко још време лебди као облачак сећања да се на крају сасвим истањи и нестане. Камен на гробу само је артефакт прошлог времена. Све?

О ПЕСНИКУ

Срба Митровић (1931, Лалинац код Сврљига), песник, преводилац, антологичар. Објавио досад 11 књига поезије, више од 20.000 стихова значајних енглеских и америчких песника, две антологије савремене енглеске и америчке поезије. С Хирошијем Јамасакијем превео је антологију новијег јапанског хаику песништва *Четири годишња доба*, те изабране хаикуе великих песника Мацуа Башоа *Стари рибњак* и Јосе Бусона *Пролећно море*, као и *Облаци памте*, приповетке о последицама атомског бомбардовања у избору нобеловца Кензабура Оеа.

Добио је за свој рад више књижевних награда.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА КРАЉЕВО

У ОВОЈ КЊИЗИ

7 Разговет
8 Зима
9 Слобода
10 Пет хаикуа
11 Име
12 У славу речи
13 Задатак
14 Узорак говора
15 Буђење
16 Путеви
18 Двојник
19 На растајалишту
20 Сугласници
21 О!
22 Јесен
23 Знак
24 Бајлонијева
25 Вртлог
26 Даворја на Пољу Косову над скривеним гробовима утамничених жртава
28 Баш Челик
29 Лето
30 XIX век
31 Дува!
32 Делфин
33 Црква
34 У винограду
35 Деца
36 Вртложење
37 Астронаут
38 У сновима
39 Ни то, ни толико...
40 Дагеротипија
41 Графит
42 Јутарњи звучни сендвич за Мају Катушић

43 За Синтију
44 Да!
45 Ко су ови људи?
46 Понављам се, али бивам други
47 Јерес бивствовања
48 Апарат
49 Поноћ и одзив
50 Судбина
51 Важно
52 Међу се се хоће да поморе, злаћенима
да пободу ножи...
53 Океан
54 Јаје
55 Дим
56 Мајка
57 Матрона у цркви
58 Бескрај
59 Створитељ се смеши
60 Прошлост
61 Одлазак
62 Јединство и самоћа
63 Кафа
64 Дан
65 Балкон
66 Шансе
67 Крај

69 О песнику

Срба Митровић
РАЗГОВЕТ ИЛ ВРТЛОГ

Едиција

Библиотека
ПОЕЗИЈА, ДАНАС
књига шеснаеста

Уредници и рецензенти
ДРАГАН ХАМОВИЋ
ЖИВОРАД НЕДЕЉКОВИЋ

Издавач
НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
„СТЕФАН ПРВОВЕНЧАНИ"
КРАЉЕВО

За издавача
ДРАГАН ХАМОВИЋ

Секретар Уредништва
ВЕРОСЛАВ СТЕФАНОВИЋ

Опрема корице
АТЕЉЕ РА ПЕШИЋ

Слог и прелом
ПОВЕЉА

Штампа
АНАГРАФ
Краљево

Тираж
500

Краљево
2002

CIP — Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41—14

МИТРОВИЋ, Срба

Разговет ил вртлог / Срба Митровић. — Краљево : Народна библиотека „Стефан Првовенчани", 2003 (Краљево : Анаграф). — 69 стр. ; 20 cm. — (Едиција Повеља. Библиотека Поезија, данас ; књ. 16)

Тираж 500. — О песнику: стр. 69.

ISBN 86-83047-18-0
COBISS ID = 102394124

Народна библиотека
'Стефан Првовенчани'
П 821.163.3/.6-1
МИТРОВИЋ С.
Разговет ил врт
000163729
COBISS
КРАЉЕВО